

Z LETNE KONVENCIJE AMERIŠKE DELAVSKE FEDERACIJE.

Govorniki so pohvalili unijsko stališče v newyorški tiskarski stavki.

VODITELJ ANGLEŠKEGA DELAVSTVA SVARIL PRED RADIKALCI.

Portland, Ore. — Veljavnost delavskih pogodb in trdna vera v demokratično vladno teorijo kot protitež napram sovjetskemu režimu, ta dva principa sta vodila misel delegatov, ki so sedaj na konvenciji Ameriške delavske federacije v tem mestu.

George L. Berry, ki je predsednik mednarodne tiskarske unije, je konvenciji predložil poročilo o zadnji tiskarski stavki v New Yorku, a Frank Hodges pa je kot tajnik mednarodne premogatake federacije poročal o svoji organizaciji.

Oba še mlada, sta tako dobro opravila svoje naloge, da ju je zbornica poslušala z napeto pozornostjo. Delegatje so odločno odobrili z velikim navdušenjem njune nazore.

Hodges je zanesel misel na filozofsko podje, in nepridržano odobravanje, ki ga je žel govornik, je dokazalo, da vo ti odgovorni delavski voditelji sedaj pripravljene v boj proti tistim, ki si prizadevajo strmoglaviti in odpraviti sistem ameriške in angleške vlade.

Berry je dejal, da je bila v New Yorku radikalna manjšina, ki je povzročila stavko. In angleški voditelj je svaril pred "zagardi med delavskimi vrstami samimi." Tisti, ki ribarijo v kalozni pri-zadevajo razsepi in razdrobljenosti unijsko delavstvo, je rekel.

Berry je pravkar prispeel iz New Yorka in komaj je stopil v konvencions dvorano, ga je že opazil predsednik Samuel Gompers ter pozval na govorniški oder, da poda svoje poročilo.

"V položaju v newyorškem mestu nam ni preostala drugaga kakor to, da smo zavzeli trdno stališče proti postopanju ene naših največjih organizacij v Ameriki ter držali s častnimi lastniki, ki so se izrazili, da so pripravljene priznati unijo. Ali na vsak način pa zahtevajo, da poravnajo spore s tiskarji na podlagi spravljivosti in razsodišča", je povedal Berry.

"Več kakor dva meseca smo se pogajali ter naredili, precej na preda, ne da bi se nam bilo treba poslužiti stavke.

"Ali zbralo se je 300 tiskarjev na zborovanje, na katerem so sklenili zastavkat. Med temi tristo ljudmi je bilo 175 mladih fantov, ki so prišli v tiskarsko obrt med vojno neoziraje se na odgovornost načela strokovne unije.

"Tisto stavko so vzpizorili v protislovju s lastnimi krajevnimi določbami, nadalje v protislovju z mednarodnimi pravili in obstoječo pogodbo.

Ustvarjen je bil položaj, ki se je tikal vsake strokovne unije v Ameriki, in če bi bili mi le količ-kaj popustili, bi bila okodovana vsaka strokovna unija v Ameriki. Z veseljem vam morem povedati, da cenijo vsaj newyorški častniki lastni strokovni unijski nizem bolj, kakor so ga poprej.

"Ob teh okoliščinah ni niti en neunijski človek prestopil praga kake newyorške tiskarne."

Razprave, kako organizirati te neorganizirane delavce v Združenih državah in Kanadi pod prapor ameriškega delavskega gibanja, so vzele skoro ves čas dopoldanske seje delavske konvencije v četrti.

PREDSEDNIK POZVAL GOVORNIŠKE NA KONFERENCO DNE 20. OKTOBRA.

Washington, D. C. — Povabila na konferenco s predsednikom Coolidge dne 20. oktobra so bila razposlana v arde iz bele hiše governerjem vseh osemindesetih držav. Na tisti konferenci se bodo pečali z vprašanjem, kako uveljaviti prohibicijo, priseljensko in protinarkotično postavbo.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Nazadnji na portlandski konvenciji pozdravljajo dom tiskarske stavke v New Yorku.

Vojaske čete so včeraj še oblegale tri jetnike, ki so se zabarikadirali v kaznilnici v Eddyvillu, Ky.

Poslanika v Angliji in Italiji sta podala ostavko.

V Oklahomi je zavladalo premirje. Governor Walton agitira za nove volitve dne 6. decembra.

Lloyd George, bivši ministrski predsednik Anglije, dospel v New York.

Inozemstvo.

Stinnes je postal vrhovni diktator Nemčije. Monarhisti agitirajo v rodni nemški armadi.

Tudi na Portugalskem se pojavlja fašistovska vstaja.

Nova turška ustava določa republiko.

Ameriški senator King v razgovoru z industrijskimi baroni v Berlinu.

Japonska "odgodi" zmanjšanje svoje mornarice — katero je zmanjšal potres.

JETNIKI UŽUGANI S STROJNICAMI.

Kakor prevladuje mnenje, so jetniki prenehali streljati iz svoje utrdbe, da si prihranijo strelivo za zadnji odpor.

DOSELE NO TRAJE STRAŽNIKI UBITI MED OBLEGANCI NA HAJERJE ŠE SAMO EDEN PRI ŽIVLJENJU.

Eddyville, Ky. — Velika jedilnica eddyvillske jetnišnice je še vedno oblegan. Na tri stražnike, ki so se zatekli k njaki v sredo popoldne, ko se jim je izjalovil poizkus, da bi jo popihali iz ječe. Doselej je obleganje zahtevalo smrt tih stražnikov.

Eden izmed obkoljenih lopovov je silno razburil jetnišnico v četrti zvečer ob sedmih in 15 minut, ko se je nenadoma pojavil na vratih in se že napravil, da jo pobere po stopnicah. Ali nemudoma so stražniki oddali več strelcev, kar ga je seveda tako uplašilo, da je skočil nazaj na varno. Na jetnišnici dvorišču bi ne ostal niti trideset sekund živ, zakaj, vso prostor je bil razsvetljen in obkrožen s oboroženimi stražniki.

Jetniška jedilnica pa postaja čedalje manj varna utrdba. Že na tisoče krogel je vrtanih v poslopje, in ko so beguni poizkusili uiti in tako odnesti pete bdele straži, je ta vrgla pet plinovitih bomb skozi okna in dve luknji, ki so ju naredili v zid s sistematičnim streljanjem iz pušk.

Beguni so ustrleli še tri stražnike. Dva sta umrla dan pozneje, tretji pa je na mestu oblegal urtev. Ta je bil Hodge Cunningham.

37 let stari stražnik V. B. Mattingly je umrl v jetniški bolnišnici, a tretji stražnik William Gilbert pa je izdihnil nekaj ur po-zneje v bolnišnici Paducah.

Krogle iz strojnih pušk so se sipale na utrdbo jetniške jedilnice dvajset minut brez prestanka.

V jetniški vlada veliko razburjenje, ali jetničar John B. Chilton ne mara slišati ničesar o navalu na utrdbo, s čemer bi se dalo ugnati pobegle jetnike v kosi rog. Po njegovem mnenju ni življenje obleganih jetnikov toliko vredno, da bi bilo še več stražnikov ubitih.

Stražniki in vojski so dvomili, da bi bili še vsi trije puntarji živi. Kajti nobene okoliščine ni bilo, ki bi pričala, da je sploh še kateri jetnik v jedilnici pri življenju. Šele potem, ko je bilo oddanih od tam nekaj strelcev, so se stražniki in vojski uverili, da mora biti najmanj eden še pri življenju.

Če so vsi trije obkoljeni beguni odnesli zdravo kožo, ko so strojne puške sipale smrtonosne krogle na poslopje, potem so se morali poskriti v velike peči za peko, ali pa v velike bakrene cevi v pralnici, kakor menijo stražniki.

Kako so beguni dobili samokretno in strelivo v roke, je vsem va-lika uganka.

POSLANIKA HARVEY IN CHILD PODALA PREDSEDNIKU OSTAVKO.

Ameriški poslanik za Veliko Britanijo in on za Italijo sta zaprosila predsednika Coolidge, naj ju reši službenih dolžnosti dne 1. januarja.

ZA RAZLOG SVOJE RZNIH OLIJE NAVAJATA OSEBNE ZADEVE.

Washington, D. C. — Polkovnik George Harvey, ki je veleposlanik za Veliko Britanijo, in Richard Washburn Child, ki je veleposlanik za Italijo, sta predložila predsedniku Coolidge vsak svojo ostavko, ki naj stopi s dnem 1. januarja 1924 v veljavo.

Polkovnik Harvey ostane na svojem službenem mestu v Londonu še mesec dni ali kakih šest tednov po sedanjih nastitih. Potem pa se misli vrniti v Združene države na dopust in odstopiti koncem letošnjega leta.

Veleposlanik Child pa odpotuje iz Rima še te dni. Tudi on pride na dopust ter ostane tako tukaj, dokler ne stopi njegova ostavka v veljavo.

Obe resignaciji sta bile še predloženi predsedniku Hardingu tik pred njegovo potjo v Alasko. Harding je jako nevoljen sprejel obe ostavki, in njegov naslednik predsednik Coolidge se je tudi v tem oziru ravnal po smernici svojega prednika ter sprejel ostavki. Za razlog je v obeh slučajih navedena nujnost osebnih zadev.

Uradniki, ki potrjujejo, da je podal Harvey svojo ostavko, pravijo, da so bili veleposlanikovi odnosaži do predsednika Coolidge in državnega departamenta zelo dobri in iskreni.

O obeh veleposlanikih je zatrjevano, da sta na dobrih nogah s vlada, katerima sta bila prideljena.

Veleposlanik Child si je že vo mesecih prizadeval odločiti svoje evropske dolžnosti.

Kot ameriški veleposlanik na Laškem je imel Child precej posla s izdelanjem mnogih povojnih pogodb z evropskimi narodi, posebno pa s ono, ki so jo zavezniški narodi sklenili v Lozani s Turki.

Med tistimim, o katerih mislijo washingtonski krogi, da bi utegnili biti imenovani za veleposlanika v Londonu, so naslednji možje: Charles B. Warren; William H. Collier, ki je veleposlanik za Chile; Frank W. Stearns, Henry P. Fletcher in John Hays Hammond.

"Revolucija" na Portugalskem.

Konservativci so vzpizorili vstajo proti novemu predsedniku.

Madrid, 5. okt. — V severni Portugalski je včeraj izbruhnila revolucija. Obredno stanje je bilo razglašeno v Oportu. Trije polki pehote s oddelkom konjenice so bili poslani v Oporto, kjer je središče vstakov. Bomba je ranila polkovnika Carvalha.

Generalni štrajk je izbruhnil na južnih in južnovzhodnih železnih Konservativni nasprotniki novega predsednika Gomeza so povzročili vstajo. V Lisabonu so padale bombe in brzajavna zveza je pretrgana.

Militarist, predsednik Kitajske.

Peking, 5. okt. — Maršal Tiao Kun je bil danes izvoljen za predsednika kitajske republike. Javljalo ga je zbornica s 480 glasovi. Tiao Kun je eden izmed vodilnih kitajskih militaristov.

Hurikan usmrtil mnogo Francozov.

Pariz, 5. okt. — Silen morski vihar, ki je metal valove preko obrežja, je divjal v sredo in včeraj ob francoskem bregu Angleške otočine. Več ribičskih ladij z moštvo vred je utonilo.

Narodite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

NIKE NEDE SO TEMELJ NI VEROJ JETIKE.

Washington, D. C. — (Feder. Press) — Zvezni javni zdravstveni biro poroča na temelju preiskave, ki je bila pravkar kodčana, da niske merde so glavni vzrok jetike, ki tako grozno mori med alomašnimi doji. Niska mesa povzroča budo, stradanje, smrzavanje po-simi in alaba, zaduha in ne-tradna stanovanja, vse to pa mišuje odpornost telesa, ki prejašleje podleže boleznim. Iz-mučen, iztradan, presebel in v zadulih prostorih zaprt dela-vo najprej podleže jetiki. Rav-nostako njegova žena in otroci.

TURCIJA SE JE ODLOČILA ZA REPUBLIKO.

Nova turška ustava določa, da se odloži republika s predsednikom, ki bo služil pet let.

Carigrad, 5. okt. — Nova turška ustava, ki je sedaj na dnevnem redu velike narodne skupščine, določa, da Turčija postane republika. Predsednik, ki bo na čelu republike, se bo volil vsaka štiri ali pet let.

Narodna skupščina bo imela le zakonodajno oblast, dočim bo izvrševalna oblast v rokah kabineta, ki ima biti odgovoren skupščini. Namesto višje zbornice bo imela Turčija državni svet in predsednik republike bo imenoval člana državnega sveta.

(Turčija je faktično republika že od lanake jeseni, ko je narodna skupščina v Angori odstavila sultana, toda formalnega razglašanja republike do danes še ni bilo.)

Japonci ne znižajo mornarice.

To je dokaz, da je potres precej okrnil japonsko vojno bro-dovje.

Tokijo, 5. okt. — Admiral Takaraba, mornariški minister, je včeraj izjavil, da je Japonska vvelod potrebne neorede priljena odgoditi znižanje svoje vojne mornarice na temelju washingtonske razorožitvene pogodbe. Minister je dalje rekel, da čakajo Japonsko veliki izdatki, ako hoče rekonstruirati in popraviti svojo mornarico, da bo v istem stanju kot je bila pred katastrofo.

Izjava dokazuje, da je japonsko vojno brodogradništvo v celoti vesled potresa in tajfuna, tako da je znižanje števila ladij po washingtonski pogodbi nepotrebno. Ker pa vlada noče tega naravnost povedati, je izjavila, da bo morala znižanje "odgoditi".

Japonska vlada bo morala tudi odpovedati subvencije, ki jih je doslej dajala japonskim kapitalistom za koloniziranje industrij v Mandčuriji, Koreji, Šantungu in na otoku Formosi. Te subvencije so doslej znašale 180 milijonov jenov letno.

Gibanje kukluksklov v Avstraliji.

Sydney, N. S. W. — (Federated Press) — Ameriška bolezen kukluksklov se je prišla tudi v Avstralijo. Voditelji protidelavskih organizacij v New South Walesu odprto naznanjajo, da hočejo ustanoviti kukluksklovsko podružnico, ki se uravnja po avstralskih razmerah. Kapitan Wilson, vojak-političar, ki je vodja gibanja, pravi, da bo organizacija tajna, javno nastopi pa le tedaj, kadar bo treba.

Pri tem gibanju sodelujejo tudi takozvane "Oranske lože" in druga protikatoliška društva, kar pomeni, da bo avstralski kukluksklov naperjen proti katoliškim kot je ameriški. Delavski poslanec v domači in centralni zbornici opozarjajo ljudstvo na nevarnost, ki prihaja s to maskirano drhaljo, toda vlada se čisto nič ne zmeni.

Povrat "Jimmie Higgins" je zvelo čelo ameriškega proletariata ob časi velike vojne. Dobi se pri kajljevni matki S. H. P. J.

Stinnes, vrhovni diktator Nemčije.

Največjemu nemškemu kapitalistu in industrijskemu magnatu se je končno posrečilo dobiti vso oblast v roke svojih hlapcev. Parlament bo razpuščen zato, ker imajo socialisti in komunisti večino. Pet mož je izbranih za Stinnesovo osebno vlado. Monarhisti agitirajo na vse pretege v narodni gardi. Spopadi in lokalne revolte se ponavljajo. Francija pravi, da ne bo intervenirala, ako se vrne monarhija v Nemčiji, pač pa bo držala okupirane dežele.

BERLINSKI INTERVJU SENATORJA KINGA.

Reakcionarni senator, vračajoč se iz Rusije, je opozoril nemške magnate na prihajajočo revolucijo.

Berlin, 5. okt. — Ameriški senator iz Utahe, demokrat William J. King, ki je ravno prišel iz Rusije v Berlin, se je včeraj sodelal z nemškimi kapitalisti in industrijskim magnatom Falksom Deutschem, kateremu je povedal, da rdeči valovi komunizma poplavlja Nemčijo v najkrajšem času, ako ne bodo nemški kapitalisti hitro izboljšali življenjskih razmer delavcev. King je brez labiranja besed obtožil nemške magnate, da so oni krivi sedanjih razmer v Nemčiji.

Senator ni dolgo čakal. Ko je izpregovoril par konvencionalnih fraz, je takoj zaludal strmečemu Deutschu sledeče besede v obraz: "Velik del svetovnega javnega mnenja deli vaš nemški industrijski svet, da ste odgovorni za sedanjí položaj vaše dežele. Kaj mliliti, vi industrialci, storiti? Kako boste preprečili razumje Nemčije? Ali ne vidite rdečih valov, ki dorejo nad vas? Kaj nameravate?"

Ko je magnat prišel k sapi, je odgovoril: "Moj dragi senator, ali ne veste, da naše industrije šro avoje lastno bivatvo? Namljena blaginja, katero čitate v kvotacijah glede delno velikih nemških podjetij, je deluzija. Samo na papirju je. Niti enega nemškega podjetja ni, ki bi danes imelo en odstotek dobička v zlatu, čeprav kvotacije kažejo tisoče odstotkov. Vas naš dobiček je le na papirju. Kaj naj storimo? Zapri bomo tovarne in ispri delavce. Strašna brezposelnost bo v Nemčiji v prihodnjih par mesecih."

"Kaj pa delate danes?" je vprašal senator King. "Vi držite na dno vaše dežele v svojih rokah." Deutch se je razjeklil. Kazo! s pratom na senatorja je odgovoril: "Ne, gospod senator, vi se smrtno motite. Mi nimamo usode Nemčije v naših rokah. Usoda je v rokah enega človeka, kateremu dovoljuje vsa vlada, vsa kongres in ves ostali svet, da divje jezdi preko Evrope — to je Poincare."

"Poincare me ne briga, pustite Poincareja," je naglo odvrnil King. "Jaz govorim o vas. Kaj mliliti, vi počet? Kaj bi vi zdaj storili, če bi imeli vso oblast Nemčije v svojih rokah?"

"Fokonal bi papirnate marke, postavil vse na zlato podlago, povisil davke in iztisnil vodo iz naših industrij," je odgovoril Deutch.

75,300 smrtnih ne-zgod v enem letu.

Dvatisoč krivov več leta 1923. kakor v prejšnjem letu.

Buffalo, N. Y. — Približno 75,300 oseb je smrtno ponesrečilo v Združenih državah v letu 1922, kakor poroča National Safety Congress. To je 2000 več kot v letu 1921.

Največ smrtnih ne-zgod je zakrivil avtomobil, namreč 14,000 ali 18 odstotkov vseh ne-zgod. Vsa dan je bilo povprečno 206 oseb ubitih in od teh je avtomobil ubil 38, iz višine jih je padlo 30, utonilo je 19, zgorelo 16 itd.

V NEW YORKU USTANOV. LJEN KLUB ZA HIRAMA JOHNSONA

New York, N. Y. — Arthur B. Murtha je ta teden sporočil, da je ustanovljen v newyorškem mestu klub, ki se bo potegoval za predsedniško nominacijo Hiram Johnsona.

Murtha je predsednik centralnega republikanskega kluba in je bil že mnogokrat v vrtnicu volilnih kampanj. Ta je podal sedaj naslednjo izjavo:

"Ljudje so do grla siti reakcionarne kontrole od strani republikanske stranke. Senator Hiram Johnson se je kot progresiven go-verner v Californiji in kot ne-spravljiv nasprotnik bedašte lige narodov docela prikupil ameriškemu ljudstvu razen tistim, ki jim je v do kontroiranja poli-tične mašinerije kakor pa do u-spehov lastne stranke."

SENATOR MAGNUS JOHNSON V CHICAGO.

Chicago, Ill. — Senator Magnus Johnson je dospel koncem tega tedna v Chicago, kjer bo prvič u-druga nastopil in govoril, odkar je tako alajno porazil reakcijonarne sile v Minnesoti.

Nakor pravi, je bil pri pred-sedniku Coolidge in poljedelskem tajniku Wallacu. V Washingtonu se muudi vse lepo in prav, le te ne, da se tamkaj premalo zmenijo za kmete, ki pridelujejo pšenico.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo jasno. Lahki vzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 52, najnižja 48. Solnce izide ob 5:51, zaide ob 5:25.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena opisa po dogovoru. Računski se ne vračajo.
Narodna: Zedinjena država (New Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in na informativno \$2.00.
Naslov na vso, kar ima stik s tem: "PROSVETA"
2457-58 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v shlopuju n. pr. (Nov. 30-23) poleg valnega imena na naslovu pomeni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

POTOVANJE V ZRAČNIH LADIJAH NISO VEČ SANJE.

V torek popoldne se je prikazala nad Chicagom velika zračna ladja, podobna ogromni smotki. Bila je zračna ladja ameriške mornarice ZR-1, ki je zapustila Lakehurst, N. Y., ob poldnevih jutraj v ponedeljek in odplula v St. Louis, iz St. Louisa pa v Chicago, da takoj nadaljuje pot zopet nazaj v Lakehurst. Pot je dolga okoli dva tisoč dve sto milj. Nad Chicagom je plula le tisoč čevljev visoko, tako da je bilo razločno čitati na nji "U. S. Navy" in ravno tako se je razločno videla rdeča, bela in modra zvezda blizu njenega repa, ko se je spustila še bolj v zračne nižave. Ladja je plula s hitrico eden in šestdeset milj v uri. Ladja je bila varna, kajti bati se ni bilo eksplozije, ker je bila velika vreča napolnjena s helijskim plinom, ki se ne pomeša z drugimi snovmi in zaradi tega tudi ne eksplodira.

Ta preiskunja zračne ladje govori, da ne bo minila doba ene generacije, ko bodo ljudje potovali v zračnih ladjah in tudi prevažali v njih blago.

Ta iznajdba nam govori, da so zagovorniki sedanjega gospodarskega sistema v zmoti, ko trdijo, če se sedanji način blagovne produkcije in distribucije spremeni in socializira, da bodo prenehale velike iznajdbe, ker ne bo človeška družba ničesar nudila človeku, ki izume svet presrečljive iznajdbe.

Zračna ladja ZR-1 ni delo in tudi ne iznajdba privatnih bizniških interesov. Načrte za ladjo je izdelal mornariški lajtnant poveljnik Ralph Weyerbacher. Moštvo na ladji so tvorili mornarski oficirji in mornarji na preizkuševalnem poletu. Bili so torej ljudje, ki so tvegali svoje življenje in izdelali načrte za ladjo, ki niso pričakovali prav nobenih velikih nagrad v denarju za svoj trud in tveganje svojega življenja. Dokaz je tukaj doprinešen, da ni denar tista reč, ki spodbuja ljudi, da se posvetijo novim iznajdbam in da tvegajo svoje življenje pri preizkuševanju novih iznajdb, ampak da je v človeku nekaj drugega, kar ga sili, da odkriva nove iznajdbe, stare spolnjuje in da pri tem tvega svoje življenje. In ta nekaj drugega je želja, ki je v človeku. Seveda imamo tudi ljudi, v katerih ni najmanjše ženijskosti. In taki ljudje se love za denar, takim ljudem je denarna močnja najvišji cilj in v svoji kratki pameti sodijo, da so vsi ljudje enaki na svetu v mišljenju, sodbi in dejanju.

Ladja je lastnina ameriškega ljudstva, kajti ona tvori del ameriške mornarice. Tu je drug dokaz, da je ameriško ljudstvo kot celota riskiralo denar, da se zrakovplovba spopolni in privatni bizniški interesi, ki tvorijo zelo majhno manjšino ameriškega ljudstva, so le toliko prispevali, kolikor je odpadlo nanje. Večino stroškov nosi ameriško ljudstvo, ki dela na polju in v industriji. Kajti, če se kdo ponaša, da plača več davkov kot navaden delavec ali farmar, ni s tem dokazano, da denar za davke prihaja od njegovega dela, ampak on je zbral le davčno vsoto na ta način, da je konzumentom prodal produkt toliko dražje ali pa še dražje, kot znašajo produkcijski stroški in njegov navadni profit, da je potrebno davčno vsoto odtegniti od skupička, na kar jo je nesel v davkarijo. Vsak davek končno plača le ljudstvo in nihče drugi.

Ako bi bile vse industrije lastnina ameriškega ljudstva, bi imeli še večje iznajdbe in popolnejša sredstva za potovanje v zraku, kot je zračna ladja ZR-1, kajti človeški ženijski bi lažje delal in gradil, ker bi imel vse ameriško ljudstvo za sabo.

Današnji gospodarski sistem pa ubija človeški ženijski. More ga škrti za vsakdanji kruh in človek s praznim želodcem ni razpoložen, da ustvarja. Ako zagovorniki sedanjega sistema navajajo pičlo število iznajditeljev kot dokaz, da tudi siromašen človek s praznim želodcem ustvarja, tedaj sami potrdijo, da vprav stradanje in vsakdanje skrbi za obstanek ubijajo ženijskost v človeku, kajti če bi ne bila resnica, bi bilo veliko večje število siromašnih iznajditeljev, kot ga imamo. Poleg so siromašni iznajditelji le tam razvili svojo ženijskost, kjer ni bilo treba velikega kapitala za modeliranje iznajdbe. Tako iznajdba, kot je zračna ladja ZR-1 je pa nemogoča za siromašnega človeka. Šaj še privatni bizniški interesi ne želijo riskirati svojega denarja za take iznajdbe, pa naj iznajditelj izdelava še tako ženijske načrte o svojem projektu, ampak oni prepuščajo take iznajdbe dragevolje državi, čakajoč, ako se iznajdba obnese, da jo potem izkoristijo za pomnožitev svojega premoženja.

Nova zračna ladja ZR-1 potrdi, da ni več daleč čas,

ko se bodo ljudje vozili v zračnih ladjah iz Amerike v Evropo in druge kraje. Obenem je pa dokaz, da se bo človeški ženijski razvil do najvišje popolnosti šele v socializirani človeški družbi.

Ruski carizem v Jugoslaviji

obstoja iz 300 kolonij in šteje leta 1921. okrog 60.000 članov, danes pa s zloglasno Wranglovo bando nekaj čez 100.000, ki po uradnem poročilu neke "Državne komisije za ruske izbeglice" imajo lastno samoupravo, šole, tisk in celo sodišča širom cele SHS. Ta država v državi organizirana je po planu čisto vojaškega imperalizma in ima razen drugih inštitucij tudi "načelnstvo ruskih oficirjev", s katerim upravlja ruska caristična vojna agentura s sedeštem v Beogradu. V Beogradu posluje tudi načelnstvo ruskih carističnih oficirjev, ki ima svoj sedež v Kraljice Natalije ulici šte. 94. Tehnično vodstvo vodi polkovnik ruskega carskega generalnega štaba Viktor Manakin. Iz državne blagajne Jugoslavije prejema ta caristična banda 3 milijone dinarjev mesečne redne podpore, razen drugih ugodnosti v državnih in vojaških službah itd. Te uradne podpore iznašajo za samega 240 Din, za oženjene s 1 otrokom 400 Din, s 4 otroci 1000 dinarjev itd. redne mesečne podpore. Uradno poročilo ni pa povedalo, koliko ta banda prejema izrednih podpor, ki javnosti sploh niso znane. Poleg rednih in izrednih podpor, ki jih te hižne prejemajo, vlada dela še pritisk na občine, da priskrbi tem tolpom stanovanja v času, ko je tisoče jugoslovanskih delavcev deloma ali popolnoma brez strehe, ali po stanujejo v deželi vagonov. Vlada dela pritisk tudi na vsa upravna oblastva, da se te tolpe zaposlijo v državnih in privatnih podjetjih kljub splošni brezposelnosti po celi Jugoslaviji. V istem času vlada vzdržuje v Beogradu posebnega polnočiščnika za nameštanje ruskih izbeglice, ki je v Almanahu Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev del I. 1-10, stran 228 dal uradno poročilo o državi ruskega carizma v Jugoslaviji, v katerem tudi ni manjkala kontrarevolucijarna propaganda soper sovjetsko Rusijo. V tem poročilu se posebno naglašajo govori na zboru predstavnikov ruske trgovine in industrije v Parizu, maja meseca 1921. To so govori raznih rusko-carističnih potepuhov, ki lahko dobijo podporo samo od njih enih reakcionarjev Jugoslavije. Tako je tu govor Rjabušinskega, ki poleg drugih vsakdanjih neumnosti posebno povdarja, da se pod nobenim pogojem ne sme priznati sovjetska vlada, Eljaševič zahteva zopet ustoličenje zasebnih lastnin, ki je edini izvor njegovega blagostanja in njemu podobnih.

Bibličkov ima zopet mnogo volje, energije in besed, s katerimi bo razpall ruska srea za zopetno upostavitve mogočne carske Rusije. Nadalje poročilo celo prinosa faksimil podpisa naprej navedenega Manakina, ki daje krono zaslepljenosti jugoslovanskih mogetev.

V Sarajevu, v Kralja Petra kasarni vzdržuje jugoslovanska vlada vojno akademijo ruskih carističnih band.

Na gradu Ponočje pri Litiži je otvorna niža ruska realna gimnazija, v kateri po poročilu Slovenskega Naroda (št. 143) "opravlja batjuka v navzočnosti vseh gojencev (130) in učiteljev (15) dnevno službo božjo. Pevski zbor iz mladih dečkov in deklic pa prepeva izrazite ruske cerkvene pesmi". To šolo vodi neka caristična ženaka, Rajevska, ki je prej menda bila dvorna dama v caristični Rusiji in ki danes razume mnogo pripovedovati o zverstvih boljševikov. Ta ženaka vraga te neštne otroke čisto v slepi pokornosti ruskega carizma. Tako otroci, kadar gre mimo njih predstojnika morajo stati po voljaško in se ne smejo ne za las premakniti, dokler njena visokost ni šla mimo. Ta zavod uliva vse pravice naših srednjih šol v času, ko so najpotrebnejše obrtne šole za naše vajence v Ljubljani že dva leta popolnoma zaprte.

Ako pa k temu še prištevamo Wranglovo obsejne čete v službi Jugoslavije, pridemo do zaključka, da je v Jugoslaviji mogoča država v državi.

Razredno zaveden proletariatski Jugoslavije pazljivo zasleduje kretnje ruskih carističnih band v Jugoslaviji, ki vživajo vse podpore države, katere se krije iz de-

la sestradanega, v ječah napolnjenega jugoslovanskega proletarijata.

Delavski razred Jugoslavije bo kljub preganjanjem, ječam in viličam zahteval obrabo od svojih ugnjetačev in jim vzkliknil: **Razbojniki, zahrtite in lašajte!** Odigrali ste svojo vlogo! Razstavimo rano in bratsko stisko s sovjetsko Rusijo!

Imena mesecev so latinskega izvora. Rimsko leto je prišlo s marcem. Ta mesec so imenovali po Marsu, bogu vojne. Septem-ber je bil na ta način sedmi mesec in tako so ga imenovali (septem - sedem). Tako tudi oktober, november in december so meseci po številu (osmi, devet in deset). Januar so imenovali Rimljani po njih Janu, bogu vsega začetka. Meseca julij in avgust nosita imeni po rimskih cesarjih, Kolerdar sam na sebi je latinaka beseda. Kalende so bile prvi dan v mesecu, ko je bilo treba plačati obresti od posojenega denarja. Vse te besede najdemo v angleškem jeziku.

Svoj srebrni denar so Latini imenovali "moneta" in odtod besedi "money" in "mint". Cent izhaja od latinske besede za sto in tako milijon od besede tisoč, od katere se je tudi razvila beseda "mille" ali milja.

Angleška beseda "arena" je latinaka in je pomenila prostor v rimskih amfiteatrah, ki je bil posut s peskom, da je popil kri pedlih igralcev in varoval boritelje, da jim ni drselo.

"Volume" je latinskega izvora in pomeni skupino svitega pergamenta ali papirusa. "Umbrella" pride iz latinske besede "umbra" - senca. Angleške besede bracelet, collar, core, ceiling, pulverize prihajajo iz latinskih besed, ki pomenjajo roko, sree in prah.

Beseda "governor" v angleščini je imela čudna pota in Angleži so jo dobili od Norvežanov in Francozov, kateri so jo pa tudi pobrali iz latinskega, pri katerih je pomenila krmarja. Kartunisti še danes slikajo guvernerje navadno z velikim kolesom ladijskega krmila. President, vice-president, senator in representative so vse latinske besede. Candidate je pri Rimcih prišlo iz besede bel. Rimski državljani so namreč nosili bele toge, ko so šli glasovati na voliših. Ambition je tudi skovanka iz latinščine.

Tabernacla pri Angležih je bil latinec šotor. Pagan ima za seboj zanimivo zgodovino, a Angleži so si ga prisvojili. Ko je krščanstvo zavladalo nad rimskim cesarstvom, so sprejeli poganske obrede in ohranili še vse besede, ki so potem bil po krščanstvu prenešene tudi med Angleže in ti so jih ohranili. Translate je latinaka beseda in pomeni nekaj prenesti. V angleškem svetem pismu in Shakespearejevih spisih je ta beseda rabljena za vnebovzetje.

Angleška imena Clara, Victoria, Sylvia, Rose, Laura, Mary, Reginald in druge so latinske. Angleški cereal pride iz latinske besede Ceres, farina (zdrob) pomeni pšenico; arca v angleščini je pomenila pri Latincih prostor, kjer so mlatili žito. Angleške besede: sander, ashea, scintilla, spark, carbuncle - vse so besede Latineev. Table, tavern, camera, hinge, vse pomenijo skoraj iste predmete v latinščini. Cement je iz latinske besede za nezdroljiv kamen. Corner in corn prihajata iz latinske besede "cornu" (rog).

Armi in navy sta latinski besedi. Salary je pri Rimljanih pome-

nilo denar za sol; to je bila plača ki so jo prejeli rimski vojniki. Angleški subjuga in submission sta latinski besedi, ki so jih rabili za način postopanja s vojnim ujetniki. Tiro je bil pri Latincih začetnik ali surovi rekrut v Cesarjevi armadi. Jovial pride iz angleške besede Jove, imena za kralja vseh bogov. Volcano pri Angležih je bilo pri Latincih Vulcan, tako je bilo ime kovaču, ki je pod zemljo koval bogovom orožje.

Največ ločil in znakov v matematiki imajo Angleži od Latineev. Plus, minus, multiply, add, subtract, divide itd. so latinskega izvora. Pa ne samo matematiki, tudi fiziki, farmaceuti, advokati, kemiki, botaniki in arhitekti imajo pri Angležih samo latinske besede.

Latinski jezik, pravijo, da živi v italijanskem, francoskem, španškem, portugalskem in rumunskem. Toda če kdo študira angleščino, v kateri je samo dvesto odstotkov besed anglo-saksonskega izvora, druge pa so po večini latinske besede, bo spoznal, da latinski jezik ni mrtev.

Izboljšanja za ruske kmoto.

Moskva. (Piše Jessica Smith za Feder. Press.) — Stališče ruske vlade je, da kolikor mogoče pomagajo kmetu in podpirajo delavce mest in dežele, da ustanovijo med seboj močno unijo. Tekom preteklih let so se razmere za delavce po mestih znatno izboljševale, dočim je bilo življenje za poljedelce še vedno težje, kar je največ povzročila lakota in deloma tudi obdavnjenje. Življenje so jim otežkočale tudi razsmeroma nizke cene poljskim pridelkom ter noizmerno visoke cene tovarniškim izdelkom, ki jih radi visokih cen niso mogli nabavljati, zlasti ne strojev za obdelavanje polja.

Vlada je podvela korake, da omili razmere za poljedelce. Kampanja za izvoz žita je še eden teh korakov, katerega namen je, da se povlča cena žita, da bo tako omogočeno kmetu nakupovati poljske stroje in drugo potrebščino.

Komunistična stranka se je nemalo ukvarjala pri svojem letnem zborovanju s reševanjem problema radi obdavnjenja, kako bi priporočila znižanje davkov. Kot posledica reševanja tega vprašanja je centralni izvrševalni komitej na vserskem kongresu sovjetov sprejel, da se ima še vedno oprostiti davka vse ljudstvo, ki je bilo prizadeto radi lakote. Davek bo v bodoče znižan po pokrajinah, kjer letina ne bo dobro uspeła. Sploh bo davek v največji meri krit tam, kjer je bil pridelek večji in kjer je mogoče kmetovalcem več odstopiti.

Stolicki od komisarijata za poljedelstvo piše v Izvestijih, da so kmetje sprejeli novi davek z veseljem, ker je primerno pametno razdeljen. Zavedajo se, da vlada ne more obstojati brez davka, češar prej niso pomnili in po prevratu mislili, da pod novo vlado ne bo nikakih davkov. Tako tudi oblasti nimajo nikakih sitnosti s pobiranjem davka, ki je bil za to leto po največ krajih že kolektan.

Stolicki piše v svojem poročilu, da so kmetje Rusije izven Sibiri je prešli po revoluciji in razlaščanju 40.000.000 desatin zemlje v vrednosti pet milijard zlatih rubljev. Poleg tega so bili oproščeni vseh dolgov prejšnjim lastnikom zemlje v vrednosti pol milijona zlatih rubljev in dobili so poljske mašinerije v vrednosti 350.000.000 zlatih rubljev. Gospodarska zmagga kmotov v Rusiji je podlaga daljnemu napredku kmečkega gospodarstva.

Gospodarstvo v Rusiji je bilo v zadnjih par letih težko prizadejano, toda zdaj zopet napreduje. Produktiv na polju je že dosegla 75 odstotkov predvojne produktivje. Deset odstotkov te produktivje bo šlo v blaginje vlade, dočim je šlo v predvojnih časih v carjeve blaginje dvajset odstotkov od vse produktivje. Poleg tega so ruski kmetje tudi morali v carjevih časih plačevati bogatim lastnikom zemlje 350.000.000 rubljev na leto.

Stolicki zaključuje svoje poročilo z izjavo, da sovjetska vlada umeva položaj kmotov in njih težnje in da se zaveda, da gospodarski položaj za kmete ni tako dober, kot bi moral biti in zato si bo prizadevala zmanjšati davke na kmetijstvo in tako nudila še večjo svobodo k nemotenemu razvoju kmečkega gospodarstva.

Francoski bordeli na Nemškem.

Ludwigshafen, Nemčija. (P. Haller za Fed. Press.) — Mesto Ludwigshafen na zapadnem bregu Rena precej daleč proč od Rura je bilo okupirano po francoskih četah takoj po sklenjenem premirju in je še vedno po njih okupirano. To je industrijsko mesto s 100.000 prebivalci. Nikdar niso bili tam nastanjeni nemški vojniki in kajpada tudi ni nikakih vojašnic ali barak.

Kakor hitro so prišli Francozi, so vojaške oblasti ukazale mestu, da mora zgraditi razkošne barake s vsemi modernimi napravami in šestdeset zasebnih stanovanj za častnike. Mesto je ukaz izpolnilo. In vsa ta razkošna poslopja so marali zalagati Nemci.

Francoske vojaške oblasti so ukazale mestu, da mora v bližini barak zgraditi obsežno hišo, ki bo služila regimentu za bordel. Mesto je moralo zalagati hišo ne samo z vso potrebno opremo, temveč tudi s šenkami. Mesto je moralo imeti to hišo sramote prav kakor kako velestvo, čeprav še nikdar prej ni imelo take ustanove.

Novo, francoskemu regimentu potrebno poslopje, stoji na Napični cesti. To je petnadstropna apartamentna hiša, zasedena po privatnih družinah. Naspanska cesta je slabo razsvetljena, toda nad bordelom problemem se ponovi blesti veličasten obok elektrinih luči in pošilja svetlobo daleč po cesti. Francoski vojniki prihajajo in odhajajo. V eni noter stopajo Arabci, Maročani, črnci in belopoltniki. Čeprav so bili poletni veteriki gorli, so bile sosednje hiše zaprte kot pozimi. Ljudi po stanovanjih prebivalstva so bile ugasnjene, okna in vrata pa zaprta in nobenega civilista na cesti.

Po solnčnem zatonu je sploh zelo nevarno za vsako dekle ali žensko, če pride na cesto. Ljudje v sosedščini velike nove hiše bi se radi odselili od tam, ali stanovanja ne morejo najti drugje.

Mnogo tovarn v Ludwigshafenu je zaprlo vrata, nekatere pa obratujejo samo deloma, ker jim Francozi ne dovolijo dovolj promoga ali surovin. Četverdesetletniška ptoča rjavi in samo po eni progi teče vsa promet, ki je komaj desetodstoten od prejšnjega. Po drugih progah raste plevel.

Nekateri francoski častniki so pravi profiterji. Nakupujejo življenjske potrebščine, potem pa jih držijo in ko cena na umeten način pleza pokonci, jo razpečajo s velikim dobičkom. Cene naraščajo in prebivalci v veliki meri pripisujejo to naraščanje verženju s cenami, ki ga uganjajo francoski častniki. V mnogih slučajih izgajajo Nemce, ne da bi se vrila prej kaka sodbina in poslučujejo se njih pohištva in domov, ne da bi prizadeti prejeli kako odškodnino.

Tako mora trpeti ljudstvo Ludwigshafena, ki ni čisto nič zakrivilo zadnje vojne. Nikaki militaristi niso in so delavski razred, ki se je vedno prizadeval, da bi bilo potlačeno prusko junkerstvo in militarizem.

Nemčija brez poštnih znamk.

New York. (Jugoslovanski oddelek FLIS.) — Post Office Department naznanja, da je Nemčija ustavila rabo poštnih znamk. Da bi nemška pošta upravnica ne vedla nikakih razlogov za to, vendar je vzrok bržkone pripisati dejstvu, da valed neznanstvo nizke valute stane tiskanje znamk več, kot je njih nominalna vrednost.

Od sedaj naprej bodo pisma, prihajajoča iz Nemčije, nosila na desnem kotu mesto znamke znamenbo: "Taxe Percus" (francosko "Pristojbina sprejeta"). To pomenja, da je pošiljatelj plačal poštino. To postopanje spominja na čase, ko je taka navada povsed veljala, predno so vlade začele rabiti poštne znamke. Združene Države so l. 1847 uvele rabo priljubljenih poštnih znamk; pred tem je pošiljatelj šel na pošto in plačal v gotovini poštino, na kar so s pečetom zaznamovali na pismo, da je bila poština plačana.

Najmanjša poština za pismo iz Nemčije v Združene Države stane sedaj glasom zadnjih poročil 200.000 mark. Nemška valuta je tako strmoglavno padla, da je morala nemška pošta upravnica spreminjati ceno poštnih pristojbin skoraj vsak teden.

Razne vesti.

STINNES JE DIKTATOR NEMOLJE.

(Nadaljevanje s prve strani.)

delo; on je hotel, da pride trojna diktatura — vojaška, finančna in gospodarska — v roke njegove stranke. Njegov program je bil, da se mora socialist Hilferding odstraniti iz finančnega ministarstva, in njegov program je, da se razpusti parlament, v katerem imajo socialisti in komunisti večino.

Kakor kaže hipni položaj, so socialisti v Berlinu in Prusiji izgnani in potlačeni k tlom politično; izgnani so tudi na Bavarskem. Saksonska je še menda edina nemška država, kjer so socialisti na krmilu.

Berlin, 5. okt. — Monarhisti z vsemi silami agitirajo med vojaški redne nemške armade za kontra-revolucijo in do gotove mase niso brez uspeha. V zadnjih dveh dneh se je pripetilo več manjših revolt in spopadov med xvestimi in monarhističnimi vojaški v bližini Berlina, toda cenzor je preprečil, da vesti o teh dogodkih niso prišle v javnost.

Stresemann je vele mobilizirati enote Rdečega križa v Berlinu in te enote se skrije za ranjenice, ki so bili pripeljani iz bližnjih krajev v Berlin. Gensler zagotavlja javnost, da so val monarhistični pokusi izpodleteli in da je armada zvesta republiki.

V Berlinu in po vsej Prusiji se vrli noč in dan velike gibanje vojaških čet. Policijske rezerve so bile poklicane v službo in straže okrog vseh poslopj in arzenalov so podvojene.

Pariz, 5. okt. — Urad za zunanje zadeve je naznanil večer, da Francija ne bo intervenirala v Nemčiji, pa naj pride kar hoče. V slučaju, da se vrne monarhija ali kakršnokoli forma vlade, katere zavre versajlsko pogodbo, bo Francija držala Poruhije in Porenje toliko časa, da Nemčija izpolni pogoje pogodbe.

Zadaj francoska vlada se ne namerava razširiti okupacije. V slučaju pa, da nov položaj v Nemčiji kaže ogrožati francoske interese v Poruhiji in Porenju, bo Francija zasedla toliko sosednjega teritorija koliko bo potrebno.

Francoski vojaški poveljnik v Dusseldorfu je prepovedal nove demonstracije aparatistov, ki so bile zapovedane za nedeljo, boje se novih krvavih izgrediv kot so bili zadnji nedeljo.

LLOYD GEORGE V AMERIKI.

New York, N. Y. — David Lloyd George, prejšnji angleški ministrski predsednik, je v petek jutraj dopel s parnikom "Mauretania" v New York v družbi svoje soproge in hčere. Na pomolu sta ga sprejela zastopnika zvezne vlade in mestne uprave, nakar so ga peljali mestno hišo, kjer ga je v imenu mesta pozdravil županov namestnik Hulbert. Bivši vojni tajnik Baker je tudi imel pozdravni govor.

Lloyd George se je nekaj ur pozneje odpeljal v Montreal, Kanada, kjer bo imel danes ali jutri prvi javni govor. Iz Kanade pride v Minnesoto, kjer bo govoril v Minneapolisu in St. Paulu; drugi njegovi govori bodo v Chicagu, Springfieldu, Ill., Mooshartru, Ill., St. Louisu, Louisvillu in Frankfortu, Ky., Indianapolisu, Clevelandu, Pittsburghu, Washingtonu, Richmondu, Philadelphiji, Serantonu, Pa. in v New Yorku, kjer se zaključijo njegova tura 2. novembra, nakar odpotuje domov.

Lloyd George je zdaj prvič v Ameriki. On je drugi gost izmed velike četvorice, ki je kovala mir v Parizu. Prvi je bil Clemenceau.

QUEZONOV KANDIDAT IZVOLJEN V FILIPINSKI SENAT.

Manila, Filipini. — Da je konzulski kandidat Ramon Fernandez, ki ga je podpiral Manuel Quezon, izvoljen v filipinski senat, je priznana.

Quezonova platforma je bila enakomerno neka nasprotnost ona, ki si jo je prisvojil lani na generalnih volitvah, ko je porazil Sergio Osmena, ki se je potoval na strankino vodstvo. Ta čas je rudarjal, da bi bilo neumno, če bi kdo boril proti gubernorju Woodu in njegovi izvršni oblasti.

Razcepilki svojo stranko in pozvali Osmena je Quezon posvetil večji del postavljajnega zasedanja v to, da bi spravil razcepilje v konstitucionalne elemente pod svoje vodstvo. Posrečilo se mu je

tudi zavleči izredne volitve, dokler se niso univerzitetni dijaki vrnili v glavno mesto. V pondeljek je bilo v mestu vse polno mladih moči, ki kar obožujejo malika Quezona.

Bivši manilski župan ni igral posebno odlične vloge v pravi borbi. Glavna junaka sta bila Quezon in demokratski voditelj Juan Sumulong, čigar platforma se je ogrevala za ekonomično pripravljenost na neodvisnost. Nadalje je tudi zagovarjal sodno preganjanje tistih Filipincev, ki so oropali filipinsko narodno banko. Quezon je zatrjeval, da roje Sumulongu "ameriške muhe" po glavi.

Quezon izjavlja sedaj, da namerava generalnega gubernorja narediti za čisto navadno figuro. Dasi zagotavlja Quezon, da ni njegov boj v nobenem oziru oseben, je vendar pričakovati, da bo gubernorjevo stališče še nadalje zelo težavno.

KNEŽKI SENATOR MAGNUS JOHNSON IZNEHADIL WASHINGTON.

Washington, D. C. — S trdnjo in odločno voljo, pomagati kmotom na severnem zapadu se je sredi tega tedna senator Magnus Johnson iz Minnesote sglasil pri predsedniku Coolidgeu in poljedelskem tajniku Wallacu, da vidi, kaj se da narediti v tistem oziru.

Washingtonska gospoda je mislila, da bo videla čisto navadnega kmeta v novem senatorju. Pa se je hudo motila, ko je to mislila. Senator Magnus Johnson je primerno dostojno oblečen. In če bi ne bilo opaziti v njegovi govorici skandinavskega naglasa, bi se minnesotaki postavljajale prav čisto nič ne razločevali od druge washingtonske gospode. Kadar se razsvame v svojem razgovoru, ima močan glas, in njegove pesti igrajo zelo velike vloge.

Takoj naslednje jutro po njegovem prihodu v Washington se je sglasilo pri njem veliko število raznih oseb. Tako se novi senator ni nikakor mogel lotiti svojega zasebnega dela za uredbo svoje pisarne.

Telefon mu je neprestano zvonil. In Johnson je vsakega obiskovalca prijazno in uljudno sprejmlj od vrat svoje sobe ter se poselvil od njega s besedami: "No pridite še kaj pogledat semkaj! Nikar se ne bojte ničesar!"

V svoji konferenci s predsednikom Coolidgejem je senator Johnson poleg drugega nasvetoval tudi to, da bi naj Amerika izvažala preobilno pšenico in drugo žito po znižani ceni inozemskim odjemalcem, ki si valed finančne boje ne morejo nakupiti živil.

GLAVA IN TRUPLO ZAGONETNO UMORJENEGA ČLOVEKA.

Pittsburgh, Pa. — V dekliški kabini mestne plavalnice so našli brezglavo in nago truplo nepoznanega belokožnega moža. Krvavi sled je držal od postopaja do brega reke Monongahela.

Trije dečki, ki so se igrali tamkaj na bregu, so našli možko glavo, ki je bila zakopana v pesek. Kakor menijo, je to glava, ki manjka mrtvemu truplu v plavalnici.

Truplo je našel neki delavec, ki je stopil v kabino, da bi se tamkaj odpočil. Zavlečeno je bilo v kot ter zagrnjeno s suknjo in hlačami.

Ko so preiskali truplo, so našli na levi roki tetovirane znake. Mrtvašnični delavci si niso mogli raztolmačiti tistih znakov. Ali neki mestni policaj je dejal, da je dejal, da predstavlja pismenke turško ime "Hovsan Hezer."

Mrtvaški ogleda je našel dve razglednici v suknji. Na eni so bile naslikane tri deklice v uniformi bolniških postrežnic. Druga razglednica je nosila sliko nekega drugega dekleta.

Rudarji, 9 dni pokopani, rešeni.

London, 5. okt. — Osem rudarjev, zaprtih pod zemljo, ko je voda zalila prekopovnik Falkirk pred desetimi dnevi, je bilo večeraj rešenih. Rudarji so zdravi, dasi je bil majhen kos kruha vsa njihova hrana. Tridesetdeset rudarjev je bilo v jami, ko se je pripetila nesreča 25. septembra; 21 mož je bilo rešenih še tisti dan, okrog 30 se pa še pogreša. Rešilno moštvo upa, da jih najde še žive kakor je našlo tih osem.

Iz delavskega sveta.

(Federated Press.)

Arbitražja je dobra žola.

Belleville, Ill. — Motorniki in sprevozniki na predmestni železnici v East St. Louisu, ki so poverili svojo mezdno zahtevo razsodišču, se zdaj zaklinjajo, da nikdar več ne bo tega. Delavci so zahtevali 10 centov povzika na uro, dobili pa so tri cente. Nezadovoljnost med delavci je velika, toda pomagati se ne morejo s enkrat, ker so prej dali častno besedo, da sprejmejo odlok razsodišča.

To je nov dokaz, da je arbitražja vedno v škodo delavcem.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

BLAGOSLOV 18. MARCHA ZARTE.

Dobrot 18. marca še ni konec. Po 6 kratnem povzikanju semljaka in drugih davkov, po nadvse težkem vojaškem zakonu in kuluku, po podražitvi železnice in tobaka, dobimo sedaj še nove in ogromne povzicane takse.

Finančni odbor razpravlja te dni o predlogu finančnega ministra glede povzicanja takse. Po vladnem predlogu se nameravajo na pravnost na nezasišljen način povečati vse takse in upeljati nove. In kar je najhujše, največji del novih takse zadene le najbolj revno sloje, pa čeprav pravi ustava jasno, da mora obdaženje v prvi vrsti zadeti tiste, ki kaj imajo.

Nobenega dvoma ni, da bo samoradikalna večina predlog finančnega ministra v glavnem odobrila in da bodo dosežene le malenkostne olajšave. Prekrepek so naši kulukarji utrdili samoradikalno vlado, da bi se bilo treba tej ozirati na zahteve in koristi ljudstva.

Vladni predlog o povzicanju takse je tako protisocialen in tako krivičen, da ne more biti bolj. Z njim so pogaženi osnovni temelji ustave.

Z novim povzikom takse je reč brez pravice.

Za pritožbo na državni svet je namreč plačati sedaj 100 dinarjev (preje10), za pritožbo na upravni svet pa 50 dinarjev. Še hujše je v civilnih sporih. Taksa za vložitve tožbenega spisa znaša od 30 do 300 dinarjev poleg 3 odstotkov vrednosti spornega predmeta. Za pritožbo na višje sodišče je treba plačati še od 50 do 200 dinarjev in za ono na kasacijsko sodišče kar od 100 do 400 za prvo pol pole.

Reveč, ki ne more plačati takse, je izgubil pravico.

Po ustavi mora biti pouk v šolah prost. Vladni predlog pa do ločuje, da more postati doktor samo tisti, ki je na taksah plačal čez 3000 dinarjev. Doktorati so s tem za reveže prepovedani!

Silno udarja vladni predlog tudi kmetsko ljudstvo. Za živinski list bo plačati 50 dinarjev, za kupoprodajne pogodbe pa 2 odstotka od vrednosti premičnin, 6 odstotkov od prometne vrednosti premičnin itd.

Nove takse imajo poleg vsega tega še to "prednost", da se bo z njimi pridno šikaniralo ljudi. Tako mora vsak gost, pa čeprav spi le stoje osminko vina, plačati računski listek v znesku 20 par.

Vse se podraži z novimi takсами, samo ena taksa se zniža, namreč taksa pri konjskih dirkah, kjer se zbira samo bogat svet in sicer za polovico. In zakaj?

Ker je predsednik beograjskega "Kola jahašev" topoliderki Janković, velik prijatelj naših klerikalcev!

800 milijonov dinarjev namrava z novimi takсами izstiliti iz ljudstva.

Kam gre ves ta denar, to vprašamo?

Naj nam odgovore na to naši klerikalci, ki imajo vso politično moč slovenskega naroda v svojih rokah in ki so dolžni vsaj to, da kontrolirajo vlado, če je ničesar drugega skup ne spravijo.

Ali pa mar še tega ne znajo?

LUBLJANSKA POROTA.

Pohotneč Josip Babnik, rojen l. 1880 v Gorici pri Sori je jako pohoten človek. Maja meseca se je spoznal nad svojo 87 letno sestro. Julija meseca pa je bila pri njem 13 letna nečakinja K. s svojim bratom. Babnik je oba najprej opojil, potem pa je nečakinja spolno zlorabila. Zanimivo je, da je storil Babnik ta zločin isti dan, ko je bil njegov brat obsojen zaradi postavlja 10 letne deklice na 6 let težke ječe. — Ker so porotniki potrdili krivdo Babnika, je

bil obsojen na 18 mesecev težke ječe, postrežene s postom in trdim ležajem.

Drug pohotneč. 49 letni Franc Spacal mesar na Jelici, je dne 8. maja spolno zlorabil 8 letno hčerko svoje gospodinje. Dne 27. maja se je pregrešil nad neko drugo deklico. Obsojen je bil na 2 leti težke ječe. Znak naše dobe je, da je bilo pri sedanjem zasedanju ljubljanske porote v 4 dneh nič manj ko 7 obsodb zaradi pohotnosti.

Po štirih letih. Leta 1919. so oropali gostilničarja Vorečka v Polje pri Seyniet Janex Čed, Viktor Čed, Rudolf Prepeluh, Leskovšek in Pilko. Z noži in sekuro v roki so prišli gostilničarja in njegovo ženo, da sta jima izročila ves denar in jih po vrhu se pogostila. Stiri je zasegla roka pravice takoj. Pilko pa je ubežal v Trst, odkoder se je pred dnevi vrnil in padel sodišču v roke. Obsojen je bil na 12 let težke ječe.

Ropar. Ivan Gornik iz Martinjaka je hotel 16. avgusta 1922 oropati posestnika Jakopina iz Ravnika. Nastavil mu je samokres in zaklical: "Denar sem ali smrt." Jakopin pa je s palico odbil samokres, nakar ga je Gornik udaril s samokresom po glavi, da je obledel Jakopin v krvi. Ker so pa prišli ljudje, je Gornik pobegnil. Skoraj nato je Gornik oropal Josipa Sterčaja iz Rakeka. Nato je imel še spopad s orožniki. Ker so porotniki Gornikovo krivdo so glasno potrdili, je bil obsojen na 7 let težke postrežene ječe.

Še eden. Jože Mrvar s Višnjaca pri Zuzemberku je deloval na poti iz Idrije v Ziri. Najprej je napadel in oropal 13 letnega dečka Makula, kateremu je pobral 3 liri. Kmalu nato pa je imel več sreče pri 30 letni Nežiki Albreht, kateri je pobral 102 liri. Pri razpravi je bil Mrvar zelo pridrzen. — Ko je prišel proti njemu Makul, je zakliknil: "Če še enkrat rečeš, da sem te jaz, te bom sklofnil." Obsojen je bil na 6 let težke ječe. Po razglasitvi sodbe je dejal Mrvar: "Kazen sprejmem, toda prestat je ne bom; kar se bom prej obelil."

Slovenski jezik je preganj tu di iz gorilskih podezelskih sodišč. Slovenski kmet, ki lačine ne zna, mora govoriti laško!

Radičevi poslanci dr. Krujevič, Košutič, Predavec in dr. Maček so bili pozvani na sodišče. Pozivi so posledice skupščinskega sklepa, da se Radičeve poslance izroči sodišču.

V Prijedoru v Bosni je prišlo do krvavih pobojev med Srbi in Mohamedanci.

Klerikalna sirovost. — Dne 16. septembra so z velikimi slavnostmi blagoslovili zvonove v D. M. v Polju. Pri tej priliki so seveda tudi prav pridno streljali. Ko je šel ta dan ob petih popoldne pot

NAZVANILLO IN ZARVALA.

Tužnega sra naznanjam rojakom in ožjim prijateljem, da je menila smrt vzeja našo hčerko

ANO PELAN.

Umrla je dne 14. sept. 1923 ob 4. uri popoldne v starosti 15 mesecev in 12 dni. Pogreb se je vršil dne 16. sept. t. l. po katoliškem obredu na pokopališču v Canonburgu, Pa. Iskreno zahvalo izreka za John Kokliču, preda društva "Postojanska jama" št. 138. S. N. P. J. in Jakob Pavliču, tajniku, za tolažbo in pomoč kakor za društveno zastavo, ki so jo prinesli v hišo žalosti. Pokojnica je bila članica društva 138 S. N. P. J. v Mladinskem oddelku. Srčna hvala botru Adol Kirenu in botri Mrs. Mary Podboj za krasne sveče venec, ki sta jih položila k naši hčerki. Lepa hvala družini Čoplač za krasni venec. Posebno se zahvaljujemo stricu Joseph Šajnu za krasni venec in za tolažbo ob žalostni uri. Hvala tudi Mrs. Drenak za šopek svežih cvetlic in enako hvala Miss Trček, Miss Tuek za krasne darovane šopek svežih cvetlic in Miss C. Martinčič za tolažbo in trud, ki je čula pri umirajočem otroku. Hvala tudi John Udovčiču in Adolf Kirenu, ki sta čula ob mrtvaškem odru. Hvala tudi John Podboju in družini, ter lepa hvala vsem, ki so nam stali ob strani, nas tolažili in se udeležili pogreba. Tebi, draga naša nepoznalna hčerka, pa bodi lahka ameriška hrda. Zaljubljeni ostali: Valentin in Caroline Pelan, stariša; Caroline Jr., sestra in Joseph Šajna, stric. Vsi v Canonburgu, Penna.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izviševalni odbor: UPRAVNI ODESEK.

Predsednik Vincent Calmar, podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. T. Box 31, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jaka Zavrtarik, upravitelj glasila Filip Gledica.

POROTNI ODESEK.

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.; Martin Zelenichar, Box 276, Norberton, Ohio; Fred A. Vidar, Box 673, Elg, Minn.; John Tordal, Box 52, Hendersonville, Pa.; John Garlick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK.

Blaz Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; VZHOĐNO OKROŽJE: Jacob Ambros, Box 286, Moon, Pa.; John Garlick, 14521 Popper Ave., Cleveland, O.; ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šuler, Box 104, Green, Kans.; za jugoslov. Marš, Box 166, Buhl, Minn.; za slovensko. Mike Sugel, 6453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbori:

Frank Zalta, predsednik, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.; Frank Somrak, 5517 Prosser Ave., Cleveland, O.; William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Aloš, 2184 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Oves, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.; Jos. Šluk, 6404 Orion Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAYNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O. POBORI—Korrespondenci na gl. oddehnik, ki delajo v glavnem uradu, so vsi takoli:

VSA PHEMA, ki se nanašajo na pogoje gl. predstavnika so naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote volje so naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI so pošiljajo na naslovi: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse ostale zadeve posiljujejo v gl. izvrševalnem odboru so naj pošiljajo Frank Zalta, predsednik bolniškega odbora, Njag naslov je spori. Vsi prišli na gl. porotni odbor so naj pošiljajo na naslovi: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, opazni, naročila in spili vse kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošilja na naslovi: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

grebni sprevod mimo kraja, kjer je streljal 19 letni klerikalec Klemenčič, so ga ljudje prosili, da bi prenehal s streljanjem, dokler ne gre pogreb mimo. Nato je dejal fant: "Nalake bom sedaj streljal." To je tudi storil. Ko pa je nabijal patrono, je skočila lekra v 15 kg smodnika, ki je bil v bližini. Smodnik je eksplodiral s velikansko močjo in nastala je grozna panika. — Otroke, ki so stali okoli Klemenčiča, je vrgla eksplozija na tla, jim požgala obleko in začeli so se obupni stoki ožganih otrok in obupanih staršev. 10 otrok je tako postalo žrtev klerikalne sirovosti. K sreči niso poškodbe otrok smrtne, temveč bodo vsi okrevali, nekateri žal, s po kvarjenimi obrazi.

Z blikom se je šel bost kmetaki sin Matija Ivan iz Vojvodine. Povabil je svoje prijatelje, da pridejo gledat bikoborbo, ki je bo priredil. Matija je v resnici pripeljal bika in ga zašel dražiti s vilami in rdečim robeem. Bikoborba pa je

NUDI SE PRILIKOVOST KUPITI moje je dobro ohranjeno

KONCERT-HARFEN — OITRE

Naslov: Jos. Topoljak, 1322 Frederick avenue, Detroit, Michigan.

končala silno žalostno, kajti bik se je skoraj razjaril in je nasadil Matijo na roge. Matija je bil skoraj na to mrtve.

Bankovcev je bilo pretekli mesec v Jugoslaviji za 5843 milijonov dinarjev. Število bankovcev se torej povečalo za 123 milijonov dinarjev, kovinska podlaga pa se je istočasno okrepila le za 1.164.000 dinarjev na 430.562.001 dinarjev. Finančni minister ni torej s svojo deflacijsko politiko popolnoma uspel.

NAUČITE SE ANGLEŠKO

Mi vas hvalimo govoriti, štiti in štiti angleški jezik potem potem v krasnem čas. Da vas prepričamo, vam posiljamo na pohvalno epe knjigo, kjer so opisane vse stvari, ki jih je potrebno vedeti, da se lahko naučite angleškega jezika. Poslajte nam svoj list, da vam posiljamo knjigo. Poslajte nam svoj list, da vam posiljamo knjigo. Poslajte nam svoj list, da vam posiljamo knjigo.

Poslajte nam svoj list, da vam posiljamo knjigo. Poslajte nam svoj list, da vam posiljamo knjigo. Poslajte nam svoj list, da vam posiljamo knjigo.

ZA KUHANJE PIVA DOKA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Posrežimo in se pripravljamo, da je doma pri nas, kuhani pivo je najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi čisto svet, steklenice in raznih loncov, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vas doma. Grečarjem, sladkorjem in v posodajine kolonije doma posrežimo posrežimo pri vsaki naročilu. Pošite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

CENIK KNJIG

Književna Matica S. N. P. J. je izdala sledeče knjige:

Slovensko-Angleška Slovnica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00

Zakon Biogenesije — tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro 1.50

Fater Malaventura — v Kabaretu — zanimiva povest iz življenja ameriških frančikanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami 1.50

Zajedalec — resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki 1.75

Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek 1.00

Vse te knjige so trde in lično vezane ter so z ozirom na vsebino in kakovost materijala zelo poceni. Kdor naroči vse te knjige obenem, dobi velik popust.

Književna Matica SNPJ. izdaja knjige za koristno zabavo in povzdigo ter pravo izobrazbo slovenskega naroda v Ameriki, zato rojaki in rojakinje — sezite po njih!

Poslajte pošto nakaznico (Money Order) ali pa ček, ali pa kar denar ali poštne znamke na naslov:

KNJIŽEVNA MATICA S.N.P.J., 2650 South Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

Mila Pagelj:

Vila.

Vladni uradnik Lev Petrič se je udeležil komisije za škranje, kjer so tudi mnogi in toliko pili, in se polje adaj domov. Sedel je v vrsti v kočiji, zadovoljno pomisljuje in grize smotke. V pločasti obrazu je rdeč, škobuk ima bolj na tihniku kakor na glavi, leve nogo je prekriljal z desno in v stopalom bije takt pesni, ki mu zveni po glavi. Vnuših vrdahne, vnušne smotke iz ust in takšnja.

Kočija drži po beli zaviti cesti. Na desno je gozd, na levo gozd in povod samo prelepe zelene bukovje. Sonce zabaja. Soj satona berva trava, debela, mah, jarek in ceste, da je vse kakor polje s kristalno vodo rastopljnih rdečih rož. Tih je, hladno, prijetno.

Cesta se vzpenja v klanec, konj preneha teči, počasi prestopa, naba z glavo in vleče. Petrič gleda med debela in namakati vidi rožnate tančice, vidi prelepe dekle, ki ga vabi z rožnato roko in z drobnimi prsti. Vila je, si misli, gozdna vila. Dvigne se, nagne naprej, pogleda kočijala in zapari, da dremuje. Upre oči med debela in vidi, da vila še vedno vabi. Vstane, položi nogo na leženo ob kočiji, drži se ne dremi in levi in stopi previdno in srečno na cesto.

Kočija se enakomerno pošmaga oddaljuje, gospod Petrič gleda nekaj časa za njo, nato preskoči jarek in gre proti debeli, kjer vidi doznato tančico in belo roko. Smehlja se, izredno je zadovoljen in govori: Ne boj se, če neboš z njo storiš žaloga. Ljubili sem vedno vse, posebno brez izjeme tiste, ki so lepe. Ti spadaš med krasotice, to spoznam oddaleč, zato potakaj.

Petrič gazi med praproto, razmaka večje mladega bukovja, zdrzne vstaj po spolzi korenini, toda njune se pravočasno na debelo in krepko nadaljuje svoje pot. Še dvajset ali petindvajset korakov je do nje, do sile, in zdajci zagleda na mahu njeno belo stopalo.

Kot dijak je bil Petrič penik. Opeval je nekaj svojih ošolk in pri teh je slavil posebno nogo, ne da bi jih kdaj videl drugje kakor

kor v čevljih in nogavicah. Njegova pomnilna ljubezen je ostala nespretna, njegovo pošteno krepčenje neupolnjeno. Toda danes se je stvar zasukala, Petrič stoji in gleda tisto nogo, o kateri je sanjal kot mladenci v vezni besedi.

Negani se, kliče, ostani-take-le trenotje!

Gleda, gleda in ves je navdušen. Kakšna lepota, kakšna slast! Prsti so pravilni in vitki, izdelbina elegantna, peta kakor logica in glazenjak kakor poper rdeče rože! In od njega dalje se nose li-tanja, tista silna linija lepih bledskih meč, pred katero je trepetalo le toliko junakov. Tudi Petrič trepete in jo gleda kakor božanstvo.

Zdaj se premakne, stopi dalje med praproto, toda tudi rdeča tančica se zgane kakor v dihu gozdne vira in zaplava dalje pod zelenim bukovjem. Gresta oba in Petrič spetoma govori:

— O vila! Vse življenje bodim za vama, kar je lepo, in če nikoli nisem prišel do vilja. Prosim te, bodi ti izjema. Ustavi se in me potakaj!

Zdaj se zasmaje vila s svojim srečnim smehom, da prijetno odmeva po gozdu.

— Da hočim vse življenje za tem, kar je lepo, in da če nikoli nisi prišel do vilja, to je res. Pri-znati mi pa moraš, da si se zadovoljil z vama, kar ti je prišlo samo od sebe pod roko in naj bi bilo tudi popolnoma oddaljeno od lepote. Sanjal si o lepik ženah, a imel si grde.

— Ne izpiraj mi vesti, prosti Petrič. Prelepa si, da bi se mogel pribo tebe buviti s svojo znanostjo. Povej mi samo, kam greš.

— Haha, se smeje vila, to je popolnoma verno. Neki konci so določeni vnaprej, to pa, kako in kod priti do njih, naj me dela nikomur skrb. Tedaj hodiva!

Gresta in gresta, sonce zabaja in zaide. Izmed debel, in tal in le vejica prihajajo mrakov, redki in tihji so ali goste so bolj in bolj. Tančica vila, ki je bila prej rožnata, je zdaj popolnoma bela kakor rahla tanka meglica.

Petriča je vroče, ker stopi enkrat globoko in enkrat plitvo, ker zdrzne tukaj in tam in se lo- vi z rokama za debela. Toda po

glavi mu roji odločna misel in polglasno si govori: Haaajje, e-narčija! V življenju niso se do-selele tepe, kar hoče, kar popu-šča! Popušča in vseh kuncih in krajih in mestu srebra ti padajo v žep črni železni denarji. Naprej!

In Petrič prestopa ter se ne kri- ga za pot, ki se mu nabira po pre-strani ploči in se spušta na čelo in lica. Mrakovi so se že zelo zga- stili, debla so se strnila in razlo- čevati jih je moglo le še iz naj- bližje blišine. Tančica spredaj postaja negotova, izgubi se, se spet prikaze, ali je še sploh tam, ali je ni več!

— Ali greš še pred mano, vila?

— Se, se, se glasi odgovor. Ho- dim vendar še vse življenje pred tebo, kako da me ne poznaš?

— Kako te nobi, se domisli Pe- trič, poznam te. Ali nisi bila ti tista Anica, ki je hodila z mano v gimnazijo?

— Seveda, tista sem, pravi vi- la.

— In kdo je bila Lucija, moje gospodinjice hči?

— Haha, kdo drugi nego jaz.

— Ali imaš ti pod levim oko- som črno piko, vpraša Petrič za- sopljeno in iznenadeno.

— Ima jo, podolgovato, z rde- čo dlanjo!

— Potem, Rog pomagaj, si ti Helena, moja najpreja in najmi- ljaja!

— Helena sem, Helena, se sme- je vila nekje pred njim.

Kdaj poiskuje Petrič teči. E-de- mo nogo hladno naprej, isto sto- ri z levo, toda že pri drugem ko- raku zadene ob trde debelo in pri- moran je obstati. Zbere vse svoje mišli in se odloči za tale besede:

— Povedal sem ti že, o vila, da hočim še vse življenje za lepoto, a če do danes nisem prišel do vil- ja. Prosim te, bodi ti izjema. U- stavi se in me potakaj.

— Čakam te, ne boj se, rvenče- lja pred njim odgovor.

Petrič prodira skozi temo in bu- kovje, kakor more. Tiplje z roka- mi in negani, ohjema mrzla in rožna debela in pride tako nekam, kjer ni več vej ne dreveja.

Zdajci posveti momec. Nebo je temnomodro in čudovito, zvezde nenavadno velike in rumene, me- sec nekoliko predolg in na spo- njem koncu precepjen.

Pred Petričem se odpira gozd-

ni vrtilček, porasel z mehkim, in- metastim nabom in okrašen tu in tam s klobučastimi listom "solen- praproto". Naskali raste gosto loščerje, za loščerjem se vrti ba- kev za bukvijo.

Na sredi stoji vila, slonokoče- na in blede kakor mesecina, ki jo oblija, toda prečudno krasna in valna. Preko desne rame ji visi po čvota tančica taka, da sta leva stran prvi in desna noga go- li. Njeni lasje so črni kakor gozd, ki molči okoli in okoli, njene oči so kakor vijolice, ki gledajo paz- no in pod črno grmo, a njene ustne so kakor rdeče rože, ki so polne meha.

Petrič razproste roke, zine, ker hoče izraziti svoje navdušenje, da vila prične plesati. Tančica ki je zdaj bledevala, plava oko- li nje kakor črna meglica, a oblike mladega in kipečega tele- sa se preliva v čudovitih bar- vanjih.

Petrič povezi roke, zapre usta in gleda. Potem sede na tlo in se razjohe kakor otrok.

Vila zuba plesati, stopi k nje- mu in ga vpraša milo in prijaz- no:

— Kakaj jočeš?

— Od sreče, pravi Petrič in ves se truse. Vzne roke, obrže oči in nadaljuje z bridkim glasom:

Povej mi, kaj naj storim, da bom vedno tako srečen.

— Poslušaj za vedno na vse in misli samo na tisto, kar te stori srečnega, kakor delaj ta trenotek, sam od sebe vila.

— Tvoj sem, zaklikne slovesno Petrič in razproste roke.

***

Počasi, oprezo, preudarno se bliža stara dekla soli svojega gospodarja. Obstane in postuša. Prije za ključa, ki pritišča pre- vidno, varno in pač v strahu ob- raz. Odpre in iztegne vrat polak- no, tih, boječa se, da bi tudi v njem kaj ne murrupalo.

Gospod spi. Na zglavju se sve- ti prostorna rdeča pleša, čelo krase potone pravičnega, kraste obrvi se ne ganejo, nosnice so od- prte na stekaj, a debele nosnice trdnost stisnjene.

Vrata se zapre. Za njimi se pre-

NAZNAVILLO IN ZARVALA.

Z žalostnim srcem naznavljan sorodnikom, znaneom in prijate- ljem tužno vest, da je nemila smrt pretegnila nit življenja moji nad vse priljubljeni soprogi

FRANČIŠKI ZIBERT
(roj. Berložnik)

v starosti 36 let in sicer po dva dnevni mučni bolezni je za vedno zaspa, dne 28. sept. t. l. na svo- jem domu v Hatterville, Kans. od kjer smo jo prepeljali v Pitts- burg, Kans. Ker smo živeli na farmi 21 milj oddaljeno se je bilo teko vdeležiti pogreba članom društva "Rožna dolina" št. 92, S. N. P. J. katerega članica je bila pokojnica. Določili smo, da se je njeno truplo pripeljalo k svojemu hratu v Franklin, Kans., kjer so se potem člani in članice v polnoj- nem številu pogreba vdeležili, ki se je vršil v nedeljo dne 30. sept. na pokopališču v Pittsburgu, Kans. Če ravno je bilo zelo slabo vreme je bila vseno precej obilna vde- ležba, kakor gre hvala br. John Li- poglavni iz Franklina, ki je s svo- jim avtomobilem vozil in pripeljal vse kar je bilo potrebno v tako žalosti, enako je storil tudi br. John Repert in pomagaj prevažati s svojim avtomobilem znanee in prijatelje, kateri so prečuli noč v hili žalosti ob mrtvaškem odru po- kojnice, sprejmi jo do Franklina in potem se vdeležili zvečanja na pokopališču v Pittsburgu. Lepa hvala sohr. Martin Stefančiču pred društva in br. tajniku Louis Markoviču za ureditev pogreba. Lepa hvala članom in članica dr. št. 92, S. N. P. J. za darovani kra- sni venec v dragi spomin in za vdeležbo pri pogrebu. Lepa hvala bratu Martin Berložniku za daro- vani venec, ter družini Joe in He- lena Leher za venec in vdeležbo, kakor tudi vsem ostalim moja naj- isknejša hvala sosedom in dru- gin za pomoč in postrobo in za vdeležbo pri pogrebu. Najlepša za- hvala vsem, ki ste dali svoje auto- mobile za razpolago vdeležencem in vato brezplačno. Tebi Unio- čna in mati pa želimo počivaj u- miru in lahka naj ti bode ameri- škica zemlja. Željno ostali: Ignac Zibert, soprogi in Leopold Zibert, sin. Martin Berložnik brat, Hatt- erville, Kans. R. 2 — Box 11.

vrne stal, zahoteli se in isdnato zasopeta. — Zahaje se pridružen letet stare dekle: Jena Kricna nazavpnički!

Petrič se spant. Najprej se po- makanje obrvi za spoznanje na- naj, ustni se skrenita, lice se za- tegne pod oči, ki se prično odpi- nati.

On vidi steklenice, kozarec, lu- če, mize s tremi, štirimi, petimi zaporednimi pločkami, a v tre- motku vse skupaj izgine. Nato vi- di pijanega kočijala, ki drži ko- nja za prednje noge in plše f- njem po cesti. Naskrat zagleda vse, kočijala, konja, kočijo in so- be. Na glavnem trgu je to, držijo se za roke in plečejo kole. A na- enkrat spet vse izgine. Vmes po- sede odlična roka, ki prime klju- ke in odpre vrata. Petrič gleda, gleda.

Njegova žena, visoka, suha in rena, z slatim nasmehom, z naj- manjšim dečkom na robi gre v čepatih naravnost proti postelji.

Petrič gleda, gleda.

Ustni se razkenta, jezik se zga- ne in z njega se znakne troje ti- hih besed, ki kažejo strah, razo- čaranje in obenem hladno istino:

— Ti nisi vila!

— Žena gre nezamudna in nez- držna proti postelji, nagne su- koma glavo naprej, da se naguga slati nasmeh, in vpraša popolno- mas realistično,

— Kaj?

NOVE SLOVENSKE
COLUMBIA GRA-
MOFONSKE
PLOSČE.

E 7999 (Dobrota, Mla-
Videla,
poje kvartet ljubljana.

E 7998 (Kamolič in
Pustoljci,
poje kvartet ljubljana.

Plošče stanajo po 10c, z na-
rečnim priloge denar ali Mo-
ney Order na nalog:

JOHN F. VESEL,
P. O. Box 128
GREENWOOD, WIS.

Zdaj je Petrič zbužen. Zaha-
lat, dvigne roke izpod odeje in se
pretegne.

— Nili, pravi in v zadregi je.
Toda svojih ravnokar izrečenih
besed ne ponovi.

NAZNAVILLO IN ZARVALA.

Z žalostnim srcem naznavljan,
da je moja žena in mati žetih
otrok

FRANČIŠKA LAMOVEC

po triletni in mučni bolezni umrla
dne 22. septembra, 1922. ob 8 uri
zvečer. Hila je stara 36 let. Do-
ma je bila na Golem pri Igu. Le-
po se zahvalim društvu "Slovenski
kmetovalci" št. 192, S. N. P. J.
katerega članica je bila pokojna
za krasni darovani venec in za
vdeležbo pri pogrebu. Lepa hvala
Mrs. in Mr. Berložnik, Mr. in Mrs.
Jarek, Mr. in Mrs. Selikar, ki so
mi pomagali in me tolažili ob nje-
mih zadnjih urah. Hvala Mr.
Rakovič, Mr. Hauer in Mrs. Bu-
hoč za krasne darovane vene-
ce. Nadalje se zahvalim mojemu po-
bratu Setnikarju, in pokojne se-
stri Lajzi Černogaj in soprogi nje-
noga brata Antoniji Stehla, za
krasne venec in prijaznost, ki so
prišli v Evdeleha, Minn. k nje-
nem pogrebu. Hvala lepa vsem,
ki so pripravili za cvetličje in tu-
di železnim strokom za krasne da-
rovane sveče cvetličje, hvala vsem,
ki so jo obiskali ob mrtvaškem
odru in se vdeležili pogreba. Iskre-
na hvala pa mojemu prijatelju
Matevžu Filipiču, kateri mi je vs-
čas njene bolezni pomagal in stal
na strani in bil vedno v tolažbo.
Hvala vsem skupaj. Pogreb se je
vršil po katoliškem obredu. Draga
nepokopljena žena in mati ostale
bodeš nam vedno v spominu, od-
šla si od nas za vedno, počivaj
mirno v hladni ameriški zemlji.
Željno ostali: Frank Lamovec,
soprogi. Fany, Frank, Mimi, Albie,
Filip in Henry, otroci. Mary Mi-
kolč in Lajza Černogaj, sestra. V
starem kraju pa stariši in en brat,
Greenwood, Wis.

Med dvema stoloma.

JOSIP JURČIC.

(Dalja.)

Kam je pa šel tvoj starič?

"V mesto sta šla. Nikelj je dobil leta in bo-
le potegnil denar, kar ga ima dobili po materi. Od
zdaj bode on gospodar doli pri nas v malinu,"
pripoveduje malinar.

"Tako je vendar res, da se ošeni?" vpraša
drugi kmet.

"To je, da! Malo hile zraven maline še po-
pravljajo. Vse teden imajo zidarje. Pred pustom
bode polno."

"Pridan naj bode vesel."

"Dobro bode kler oddal, to je res."

"Kje pa je, da ga ni videti."

"Tisti svoj častnik bere znanj," pravi mi-
nar.

"Ni čudno, da je takor moder, ki zmerom v
častnike gleda in zna porvedeti, kaj se po sveta
godi in pravi," primetne kmet.

"I, kaj pa," odvrže drugi. "Meni li, da je
v tistih častnikih kaj resničnega in pametnega?
Nili, jaz ti povem. Kako se more zmerom toliko
novega na svetu zgoditi, da bi toliko popisali, ka-
ker popišejo ti, kateri častnike izdajejo? Ne more
eti. Zato morajo lagati."

"Kdo jih sili," opomni histroumni drugi.

"Ali pa neume reči pišejo," nadaljuje prvi.

"Ali sta slišala tam po rimi, kaj nam je nekoč
Pridan i z častnika bral o tistih dveh golobih?"

"Nisva se."

"No, zapisano je stalo, da so, ne vem če kje,
iz onega izkopali dva goloba, katere sta bila raz-
streljo pala, ko je melo, in osem dni v snežnem za-
metu živa ostala."

"Ni mogoče."

"Kaj ne bi bilo? Jaz pa pravim, to ni nič po-
sobnega, nič čudnega. Ko bi jaz znal pisati častnik,
jaz bi pa nekaj čudnjega povedal in popisal.

Kaj bode to, osem dni pod snegom? To ni nič.
Jaz sem pa zraven bil, ko smo pri Nastavanku
sno iz senice nakladali na voz. Veste, kaj smo v
sema našli okoli vseh števih? Kokoč smo našli,
šive smo našli, naj me ta ali tisti vname, če ni re-
šenja? Res je, da je bila tako čudna, da je bilo,
sama kost in koža, prav sama; ali živa je še bila.

Vidiš, kaj takoga pa ne denejo v častnike."

"Bog ve, ali bode dejali to v častnike, da se
naš Nikelj ženi?" vpraša malinar.

"To bi bilo pa še vredno," meni kmet.

"Potlej pa veste kaj," se oglasi še malinar.

"dva glasilka brinjeven bi plašal jaz tistemu, ki
bi v častnike dal, kako je naš Luka, stari, siten
gospodar."

"Bog ve, kakšen bode slo?" pristavi kmet.

"Dobro in pridno gospodinjico dobi. Pridano-
vo," roče drugi.

"Ali je še nima. Doktor duhovnik ne govori,
lahko še vse se razvili."

"Častik je bilo še tako, to je res."

XIX.

Jesen je bila tu, že krasna jesen. Perje na vi-
kovini okoli gospodične hile Podvinom je bilo že
rdečkasto, potem pa rumeno in je odpadalo. Dan
je bil krutek, jutro hladno, večer točen — več
ni bil še bivanje na kmetih. Gospodu Kralju je
bil potekel tudi dopust, drug dan je bil odhod
v mesto napovedan.

Gospodična Lajza se je bila na večer Tonč-
ki napovedala, da pride po slovo. Tudi Nikolaj
je bil povabljen, naj pride k Pridanovim tega po-
poldne. In prišel je bil.

Sedeli so vsi trije vkup do mraka in go-
vorili.

O mraku reče gospodična Lajza:

"Ker je danes zadnji večer letos, da sem pri-
vat, Tončka, ostanem še nekoliko dalj; da me
konec ne bode strah, spremla me gospod Niko-
laj, ne li?"

"Z veseljem, če hočete do mesta, ne le do
doma tu gori," odgovori Nikolaj brzo. In resnič-
no je govoril. Gospodična se mu je zdaj zdela vse
drugače nego spodobka, in jako žal mu je bilo,
da odhaja.

"Do mesta? Potem bi bila Tončka huda!"
pravi gospodična.

"O niti, naj bi te spremlil, dokler je; samo da
potem skoraj tujaj pride," meni zvestodajno
Tončka.

Že tema, prav gosta tema je bila, ko se je
začela gospodična poseljavati. Tončka jima je ho-
tela dati hlapi, da bi svetili, ali Lajza je to od-
rčala, dok, prvič ni dala, drugič z gospodom Ni-
kolajem pot pozna, da prideva lahko z zvez-
nimi očmi domov. To je res.

"Če te danes zadnjič deklice vidim, srečna
bodi!" S temi besedami se je končno Lajza od
prijateljice poslovila, katere je je v tretje polji-
bila in solze v očeh imela ter govoriti ne mogla,
dasi je vedela, da je jutri, ko se bode vozila mi-
mo, lahko vidi še enkrat.

Petnajst korakov od hile nista govorila La-
jza in nje spremljevalec Nikolaj niškar. Niko-
laj je bilo nekako hudo, da odhaja te prijate-
ljica njegova in njegove — neveste, Ona, Bog
zna, kaj je mislila.

"Tema je," reče potem ona in globoče po-
time svojo roko pod njegovo pazduho.

"Kod ideva, po cesti ali po stori?" vpraša
Nikolaj. Po stori je bilo prav blizu, po cesti pa
dalje na okoli.

"Po cesti," odgovori ona.

"Tudi meni je ljubše po cesti."

"Zakaj vam?"

"Ker dalj ostanova skup."

Premislil. Zdajci ona postane, in se anovši
roke izpod njegove rane nadrla tudi njega.

"Ali se domislite puta na Brinjevo brdo in
najinoga pogovora?" vpraša ona, in glas ji je
bil žalno smeh.

"Dobro. Kako se ne bi domislil! Ob oni pri-
tili sem vas, zvešodilna, stoper popolnoma spo-
znal in tako spoštevati nabel, kakor ..."

(Dalje prihodnjik.)

VARČLJIVI NAROD

VLAGA REDOVITO
INVESTIRA RAZUMNO V

KASPAR STATE BANK

NAJVEČJI JUGOSLOVENSKE BAN-
KI V ZJEDINJENIH DRŽAVAH.

1900 Elm Island Ave., vogel 19. ulice
CHICAGO ILLINOIS

KAPITAL IN PREOSTANOK
\$1,250,000.00

Pod nadzorstvom
slojnim, drž-
venim in
Chicago Clearing
House Acta.

Prodajamo garburode letice za vse po-
robnodre družbe v Jugoslaviji in okoli-
činah. Izdajamo letice (affidavits) za pri-
loženje, ter posiljujemo denar v stare dr-
žavine najmanjše in najhitreje.